Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

zo 17. marca 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Duševné vlastníctvo — Smernica 2004/48/ES — Článok 13 ods. 1 — Audiovizuálne dielo — Činnosť porušujúca právo — Náhrada škody — Spôsoby výpočtu — Paušálna suma — Nemajetková ujma — Zahrnutie“

Vo veci C-99/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) z 12. januára 2015 a doručený Súdnemu dvoru 27. februára 2015, ktorý súvisí s konaním:

Christian Liffers

proti

Producciones Mandarina SL,

Mediaset España Comunicación SA, predtým Gestevisión Telecinco SA,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory J. L. da Cruz Vilaça, sudcovia F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits a M. Berger (spravodajkyňa),

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Liffers, v zastúpení: E. Jordi Cubells, abogado,

— Producciones Mandarina SL, v zastúpení: A. González Gozalo, abogado,

— Mediaset España Comunicación SA, v zastúpení: R. Seel, abogado,

— španielska vláda, v zastúpení: M. Sampol Pucurull, splnomocnený zástupca,

— nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: španielčina.

— francúzska vláda, v zastúpení: D. Colas a D. Segoin, splnomocnení zástupcovia,

— poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

— Európska komisia, v zastúpení: E. Gippini Fournier a F. Wilman, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 19. novembra 2015,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 13 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva (Ú. v. EÚ L 157, s. 45; Mim. vyd. 17/002, s. 32).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Christianom Liffersom na jednej strane a Producciones Mandarina SL (ďalej len „Mandarina“) a Mediaset España Comunicación SA, predtým Gestevisión Telecinco SA (ďalej len „Mediaset“) na druhej strane, vo veci žaloby týkajúcej sa porušenia práva duševného vlastníctva.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenia 10, 17 a 26 smernice 2004/48 znejú takto:

„(10) Cieľom tejto smernice je priblížiť právne poriadky [členských štátov] tak, aby zabezpečovali vysokú, rovnocennú a jednotnú úroveň ochrany na vnútornom trhu.

…

(17) Opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy ustanovené v tejto smernici by sa mali stanoviť v každom prípade takým spôsobom, aby patrične zohľadňovali špecifické charakteristiky daného prípadu vrátane konkrétnych znakov každého práva duševného vlastníctva a ak je to potrebné, úmyselnú alebo neúmyselnú povahu porušenia.

…

(26) Na účely náhrady ujmy spôsobenej v dôsledku porušenia spáchaného porušovateľom, ktorý sa zapojil do činnosti vedome alebo s dostatočným dôvodmi nato, aby vedel, že by to spôsobilo takú škodu, by výška náhrady ujmy poskytnutá držiteľovi práv mala zohľadňovať všetky náležité aspekty, ako napríklad stratu príjmu spôsobenú držiteľovi alebo nekalé zisky porušovateľa, prípadne akúkoľvek morálnu [nemajetkovú – *neoficiálny preklad*] ujmu spôsobenú vlastníkovi práv. Ako alternatíva, ak by napríklad bolo ťažké stanoviť čiastku skutočnej vzniknutej ujmy, by sa výška odškodného mohla odvodiť od takých prvkov, ako napríklad honorár alebo poplatky, ktoré by boli splatné, ak by porušovateľ požiadal o oprávnenie používať príslušné právo duševného vlastníctva. Cieľom nie je zaviesť povinnosť ustanoviť povinn[ú] náhradu škody ako trestu, ale poskytnúť náhradu založenú na objektívnom kritériu a zohľadniť pri tom výdavky, ktoré znáša vlastník práv, ako napríklad náklady spojené s identifikáciou a výskumom.“

4 Článok 13 ods. 1 smernice, nazvaný „Náhrada ujmy“, stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby príslušné súdne orgány na návrh poškodenej strany nariadili porušovateľovi, ktorý sa zapojil do činnosti spojenej s porušovaním nevedome [vedome – *neoficiálny preklad*], alebo s dostatočným[i] dôvodmi preto, aby o tom vedel, zaplatiť vlastníkovi práv náhradu ujmy úmernú skutočnej ujme, ktorú utrpel v dôsledku porušenia.

Pri stanovení výšky náhrady ujmy súdne orgány:

a) vezmú do úvahy všetky náležité aspekty, ako napríklad negatívne ekonomické dôsledky, vrátane ušlého zisku, ktorú poškodená strana utrpela, akýkoľvek nekalý zisk, ktorý nadobudol porušovateľ a vo vhodných prípadoch iné prvky ako ekonomické faktory, ako napríklad morálnu [nemajetkovú – *neoficiálny preklad*] ujmu spôsoben[ú] vlastníkovi práv porušovateľom;

alebo

b) ako alternatívu k písmenu a) môžu vo vhodných prípadoch stanoviť náhradu ujmy ako paušálnu čiastku na základe takých prvkov ako je prinajmenšom čiastka honorára alebo poplatkov, ktoré by musel zaplatiť porušovateľ, ak by požiadal o oprávnenie použiť príslušné právo duševného vlastníctva.

…“

Španielske právo

5 Článok 140 zákona o duševnom vlastníctve, schváleného legislatívnym kráľovským dekrétom 1/1996 z 12. apríla 1996 o schválení rekodifikovaného znenia zákona o duševnom vlastníctve, ktorý stanovuje, spresňuje a zosúlaďuje platné právne ustanovenia v tejto oblasti (Real Decreto Legislativo 1/1996, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia) (BOE č. 97, s. 14369), zmeneného a doplneného zákonom 19/2006 z 5. júna 2006, ktorý rozširuje prostriedky na ochranu práv duševného a priemyselného vlastníctva a stanovuje procesné pravidlá na uľahčenie uplatňovania jednotlivých nariadení Spoločenstva (ley 19/2006 por la que se amplían los medios de tutela de los derechos de propiedad intelectual e industrial y se establecen normas procesales para facilitar la aplicación de diversos reglamentos comunitarios, BOE č. 134, s. 21230) (ďalej len „zákon o duševnom vlastníctve“), stanovuje:

„1. Náhrada škody, na ktorú má nárok nositeľ porušeného práva, zahŕňa nielen hodnotu straty, ktorá mu vznikla, ale aj hodnotu zisku, ktorý nedosiahol z dôvodu porušenia svojho práva. Výška náhrady škody môže prípadne zahŕňať náklady na prešetrovanie vynaložené s cieľom získať primerané dôkazy o spáchaní porušenia, ktoré je predmetom súdneho konania.

2. Náhrada škody sa určí podľa voľby poškodeného v súlade s niektorým z nasledujúcich kritérií:

a) negatívne ekonomické dôsledky, najmä strata zisku, ktorú poškodený utrpel, a nekalý zisk, ktorý dosiahol porušovateľ neoprávneným použitím. V prípade nemajetkovej ujmy sa táto ujma nahradí, aj keď sa nepreukáže existencia majetkovej škody. Pri jej posudzovaní sa vezmú do úvahy okolnosti porušenia, závažnosť ujmy a miera neoprávneného rozšírenia diela;

b) suma, ktorú by dostal poškodený ako odmenu, ak by porušovateľ požiadal o oprávnenie na použitie príslušného práva duševného vlastníctva.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

6 Pán Liffers je režisér, scenárista a producent audiovizuálneho diela *Dos patrias, Cuba y la noche* (Dve vlasti, Kuba a noc), ktoré rozpráva šesť osobných a intímnych príbehov rôznych obyvateľov Havany (Kuba), ktorých spája voľba medzi homosexualitou alebo transexualitou dotknutých osôb.

7 Mandarina nakrútila audiovizuálny dokumentárny film o detskej prostitúcií na Kube, ktorý poukazuje na trestnú činnosť zachytenú skrytou kamerou. V uvedenom dokumente boli zahrnuté niektoré časti diela *Dos patrias, Cuba y la noche* napriek tomu, že nedošlo k vyžiadaniu povolenia od pána Liffersa. Uvedený dokumentárny film bol odvysielaný na španielskej televíznej stanici Telecinco, ktorú vlastní spoločnosť Mediaset.

8 Pán Liffers podal na Juzgado de lo Mercantil nº 6 de Madrid (Obchodný súd č. 6 Madrid) žalobu proti spoločnostiam Mandarina a Mediaset, ktorou sa domáhal, aby uvedený súd najmä uložil uvedeným spoločnostiam povinnosť upustiť od akéhokoľvek porušovania jeho práv duševného vlastníctva a zaplatiť mu sumu vo výške 6 740 eur ako náhradu škody za porušenie práv na používanie diela, ako aj dodatočnú sumu 10 000 eur ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu bola údajne spôsobená.

9 Pri výpočte sumy náhrady škody za porušenie práv na používanie svojho diela sa pán Liffers opieral o výšku honorárov alebo poplatkov, na ktoré by mal nárok, ak by ho spoločnosti Mandarina a Mediaset požiadali o povolenie na použitie príslušného práva duševného vlastníctva, podľa článku 140 ods. 2 písm. b) zákona o duševnom vlastníctve, ktorý umožňuje poškodenému vlastníkovi práva duševného vlastníctva posúdiť náhradu škody z hľadiska výšky honorárov alebo poplatkov, ktoré by musel zaplatiť porušovateľ, ak by ho požiadal o oprávnenie na využívanie tohto práva (ďalej len „hypotetický honorár“). Tento spôsob výpočtu na rozdiel od výpočtu uvedeného v odseku 2 písm. a) tohto istého článku neukladá navrhovateľovi náhrady škody povinnosť preukázať rozsah jeho skutočnej škody. Na tento účel pán Liffers vychádzal zo sadzieb Organizácie spravujúcej práva výrobcov audiovizuálnych diel (Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales). K takto stanovenej výške majetkovej ujmy pán Liffers pripočítal paušálnu sumu nemajetkovej ujmy, ktorá mu bola údajne spôsobená.

10 Juzgado de lo Mercantil nº 6 de Madrid (Obchodný súd č. 6 Madrid) čiastočne vyhovel žalobe pána Liffersa a uložil spoločnosti Mandarina, ako aj spoločnosti Mediaset najmä povinnosť zaplatiť mu sumu vo výške 3 370 eur ako náhradu majetkovej ujmy spôsobenej týmto porušením, ako aj sumu vo výške 10 000 eur ako náhradu nemajetkovej ujmy. Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid), ktorý rozhodoval o odvolaní, znížil náhradu majetkovej ujmy na 962,33 eura a v celom rozsahu zrušil povinnosť uloženú spoločnostiam Mandarina a Mediaset spočívajúcu v náhrade nemajetkovej ujmy. Tento súd totiž konštatoval, že vzhľadom na skutočnosť, že sa pán Liffers rozhodol pre spôsob výpočtu založený na hypotetických honorároch stanovený v článku 140 ods. 2 písm. b) zákona o duševnom vlastníctve, už nebol oprávnený žiadať aj náhradu svojej nemajetkovej ujmy. Na tieto účely si mal vybrať spôsob výpočtu uvedený v odseku 2 písm. a) uvedeného článku. Voľba určitého spôsobu výpočtu je výhradná, takže kombinácia oboch je vylúčená.

11 Vo svojom dovolaní na vnútroštátny súd Tribunal Supremo (Najvyšší súd) pán Liffers tvrdí, že náhrada nemajetkovej ujmy musí byť priznaná za každých okolností, či už si navrhovateľ zvolil spôsob výpočtu ujmy uvedený v článku 140 ods. 2 písm. a) zákona o duševnom vlastníctve, alebo spôsob výpočtu stanovený v písmene b) tohto ustanovenia. Vnútroštátny súd má pochybnosti v súvislosti s výkladom článku 13 ods. 1 smernice 2004/48 a článku 140 ods. 2 zákona o duševnom vlastníctve, ktorým sa preberá toto ustanovenie do španielskeho práva.

12 Za týchto podmienok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 13 ods. 1 smernice 2004/48 vykladať v tom zmysle, že osoba poškodená porušením práva duševného vlastníctva, ktorá sa domáha náhrady majetkovej ujmy vypočítanej na základe sumy honorárov alebo poplatkov, na ktoré by mala nárok, ak by porušovateľ požiadal o oprávnenie na použitie príslušného práva duševného vlastníctva, sa nemôže domáhať aj náhrady spôsobenej nemajetkovej ujmy?“

O prejudiciálnej otázke

13 Vnútroštátny súd sa svojím návrhom v podstate pýta, či sa má článok 13 ods. 1 smernice 2004/48 vykladať v tom zmysle, že nedovoľuje osobe poškodenej porušením jej práva duševného vlastníctva, ktorá sa domáha náhrady svojej majetkovej ujmy vypočítanej v súlade s odsekom 1 druhým pododsekom písm. b) tohto článku na základe hypotetických honorárov, domáhať sa aj náhrady svojej nemajetkovej ujmy, ako je stanovené v odseku 1 druhom pododseku písm. a) uvedeného článku.

14 V tejto súvislosti v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora na výklad ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudok Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, bod 28 a citovaná judikatúra).

15 Po prvé, pokiaľ ide o znenie článku 13 ods. 1 druhého pododsek písm. b) smernice 2004/48, treba konštatovať, že hoci toto ustanovenie neuvádza nemajetkovú ujmu ako skutočnosť, ktorú musia súdy zohľadniť pri stanovení náhrady škody, ktorá sa má zaplatiť vlastníkovi práva, nevylučuje zohľadnenie tohto druhu ujmy. Uvedené ustanovenie totiž vzhľadom na to, že stanovuje možnosť určiť paušálnu sumu náhrady škody „prinajmenšom“ na základe prvkov, ktoré sú v ňom uvedené, dovoľuje zahrnúť do tejto sumy iné skutočnosti, akou je v prejednávanej veci náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej vlastníkovi tohto práva.

16 Po druhé treba uviesť, že takéto konštatovanie potvrdzuje analýza kontextu, do ktorého spadá predmetné ustanovenie.

17 Na jednej strane prvý pododsek článku 13 ods. 1 smernice 2004/48 totiž stanovuje všeobecné pravidlo, podľa ktorého príslušné súdy musia uložiť porušiteľovi povinnosť zaplatiť poškodenému vlastníkovi práva duševného vlastníctva náhradu škody „úmernú skutočnej ujme, ktorú utrpel v dôsledku porušenia“. Ako pritom konštatoval generálny advokát v bode 28 svojich návrhov, nemajetková ujma, akou je poškodenie dobrej povesti autora diela, pod podmienkou, že sa preukáže, predstavuje zložku škody, ktorá bola tomuto autorovi skutočne spôsobená.

18 Samotné znenie článku 13 ods. 1 druhého pododseku písm. b) smernice 2004/48, v spojení s prvým pododsekom tohto odseku preto vylučuje, aby sa výpočet náhrady škody, ktorá sa má zaplatiť vlastníkovi predmetného práva, zakladal výlučne na výške hypotetických honorárov v prípade, že tomuto vlastníkovi bola skutočne spôsobená nemajetková ujma.

19 Na druhej strane treba uviesť, že príslušné súdy môžu spôsob výpočtu paušálnej sumy stanovený v článku 13 ods. 1 druhom pododseku písm. b) smernice 2004/48 uplatniť alternatívne len „vo vhodných prípadoch“.

20 Ako pritom vysvetľuje odôvodnenie 26 uvedenej smernice, tento posledný uvedený výraz sa uplatňuje, „ak by napríklad bolo ťažké stanoviť čiastku skutočnej vzniknutej ujmy“. Za týchto okolností možno výšku náhrady škody vypočítať na základe prvkov, akými sú honoráre alebo poplatky, ktoré by boli za normálnych okolností splatné za používanie práva duševného vlastníctva, čo nezohľadňuje prípadné nemajetkové ujmy.

21 Napokon, čo sa týka cieľov sledovaných smernicou 2004/48, treba najprv pripomenúť, že podľa znenia jej odôvodnenia 10 je cieľom tejto smernice zabezpečiť najmä vysokú, rovnocennú a jednotnú úroveň ochrany duševného vlastníctva na vnútornom trhu.

22 Ďalej z odôvodnenia 17 tejto smernice vyplýva, že opatrenia, postupy a prostriedky právnej náprav, ktoré táto smernica stanovuje, by sa mali stanoviť v každom prípade takým spôsobom, aby náležite zohľadňovali špecifické charakteristiky daného prípadu.

23 Napokon odôvodnenie 26 uvedenej smernice okrem toho uvádza, že na účely náhrady ujmy spôsobenej v dôsledku porušenia spáchaného porušovateľom by výška náhrady ujmy priznaná vlastníkovi práva duševného vlastníctva mala zohľadňovať všetky náležité aspekty a najmä akúkoľvek nemajetkovú ujmu spôsobenú vlastníkovi práv.

24 Z odôvodnení 10, 17 a 26 smernice 2004/48 teda vyplýva, že cieľom tejto smernice je dosiahnuť takú úroveň ochrany práv duševného vlastníctva, ktorá zohľadňuje osobitosti každého jednotlivého prípadu a zakladá sa na spôsobe výpočtu náhrady škody zohľadňujúcom tieto osobitosti.

25 Vzhľadom na ciele smernice 2004/48 treba článok 13 ods. 1 prvý pododsek tejto smernice vykladať v tom zmysle, že stanovuje zásadu, podľa ktorej výpočet výšky náhrady škody, ktorá sa má zaplatiť vlastníkovi práva duševného vlastníctva, musí zabezpečiť tomuto vlastníkovi náhradu „skutočnej vzniknutej ujmy“ v plnom rozsahu, do ktorej sa zahrnie aj prípadná vzniknutá nemajetková ujma.

26 Ako pritom vyplýva aj z bodu 20 tohto rozsudku, stanovenie paušálnej sumy náhrady škody, ktorá sa má zaplatiť, založené len na hypotetických honorároch sa vzťahuje len na majetkovú ujmu spôsobenú dotknutému vlastníkovi práva duševného vlastníctva, pričom na to, aby bolo možné priznať náhradu v plnom rozsahu, musí tento vlastník mať popri takto vypočítanej náhrade škody možnosť požiadať o náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu bola prípadne spôsobená.

27 Za týchto podmienok treba na prejudiciálnu otázku odpovedať, že článok 13 ods. 1 smernice 2004/48 sa má vykladať v tom zmysle, že dovoľuje osobe poškodenej porušením jej práva duševného vlastníctva, ktorá sa domáha náhrady svojej majetkovej ujmy vypočítanej v súlade s odsekom 1 druhým pododsekom písm. b) tohto článku na základe hypotetických honorárov, domáhať sa aj náhrady svojej nemajetkovej ujmy, ako je stanovené v odseku 1 druhom pododseku písm. a) uvedeného článku.

O trovách

28 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 13 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva sa má vykladať v tom zmysle, že dovoľuje osobe poškodenej porušením jej práva duševného vlastníctva, ktorá sa domáha náhrady svojej majetkovej ujmy vypočítanej v súlade s odsekom 1 druhým pododsekom písm. b) tohto článku na základe honorárov alebo poplatkov, na ktoré by mala nárok, ak by porušovateľ požiadal o oprávnenie na použitie príslušného práva duševného vlastníctva, domáhať sa aj náhrady svojej nemajetkovej ujmy, ako je stanovené v odseku 1 druhom pododseku písm. a) uvedeného článku.

Podpisy